

ผลกระทบจากเหตุการณ์วิกฤตต่อนักท่องเที่ยวต่างชาติในจังหวัดภูเก็ต

Impact of the Crisis on Foreign Tourists in Phuket Province

สุมาลี ศรีธรรมราช¹ และบุษกร ถาวรประสิทธิ์^{2*}

Sumalee Srithammarat¹ and Bussagone Tavonprasith^{2*}

บทคัดย่อ

งานวิจัยฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับผลกระทบจากเหตุการณ์วิกฤตต่อนักท่องเที่ยวต่างชาติ และปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อระดับผลกระทบจากเหตุการณ์วิกฤตต่อนักท่องเที่ยวต่างชาติในจังหวัดภูเก็ต ใช้กลุ่มตัวอย่าง 400 ตัวอย่าง สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ร้อยละ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าเฉลี่ยตามเกณฑ์ Likert และ สมการถดถอยโลจิสติกแบบอันดับ (Ordinal Logistic Regression: OLR) ผลการศึกษาพบว่า ด้านการเมืองและความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินมีระดับผลกระทบอยู่ในระดับมาก ด้านเศรษฐกิจและด้านภัยพิบัติธรรมชาติอยู่ในระดับปานกลาง สำหรับปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อระดับผลกระทบจากเหตุการณ์วิกฤตด้านเศรษฐกิจ ได้แก่ ระดับการศึกษาต่ำกว่ามัธยม มัธยมศึกษาตอนปลายหรือเทียบเท่า อนุปริญญา ปริญญาตรี สถานภาพโสด สถานภาพสมรส และกลุ่มประเทศในทวีปยุโรป ด้านภัยพิบัติธรรมชาติ ได้แก่ อาชีพประกอบธุรกิจส่วนตัว/ค้าขาย และกลุ่มประเทศในทวีปโอเชียเนีย และ ด้านการเมืองและความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ได้แก่ อาชีพประกอบธุรกิจส่วนตัว/ค้าขาย สถานภาพโสด และกลุ่มประเทศในทวีปยุโรป

คำสำคัญ: เหตุการณ์วิกฤต นักท่องเที่ยวต่างชาติ จังหวัดภูเก็ต

Abstract

This research aims to study the impact level of the crisis on foreign tourists and the factors related on the impact level of the crisis on foreign tourists in Phuket province. The data were collected from 400 foreign tourists. The study employed frequency, percentage, standard deviation, Likert and Ordinal Logistic Regression (OLR) for analysis. The results found that the aspect of politics/ life and property safety was a high level of impact. The aspects of economy and natural disaster were a moderate level. The factors related on the impact level of the economy side were education level of lower the secondary school, high school, diploma and bachelor, status of single and marriage, and European birthplace. The disaster was entrepreneurs and Oceanian birthplace. Finally the politic crisis, there were entrepreneurs, single status and countries in Europe.

Keywords: Crisis, Foreign Tourists, Phuket Province

¹ นิสิตปริญญาตรี สาขาเศรษฐศาสตร์ คณะเศรษฐศาสตร์และบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยทักษิณ สงขลา 90000

² ผศ., สาขาเศรษฐศาสตร์ คณะเศรษฐศาสตร์และบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยทักษิณ สงขลา 90000

¹ Undergraduate Student, Faculty of Economics and Business Administration, Thaksin University, Songkhla, 90000

² Asst. Prof., Faculty of Economics and Business Administration, Thaksin University, Songkhla, 90000

* Corresponding author: Tel.:074-317618 E-mail address: bussagone@gmail.com

บทนำ

การท่องเที่ยวเป็นอุตสาหกรรมที่มีบทบาทสำคัญต่อความเจริญก้าวหน้าทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศไทยเป็นอย่างมาก เนื่องจากอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว โดยเฉพาะ การท่องเที่ยวจากนักท่องเที่ยวต่างประเทศเป็นแหล่งที่มาของเงินตราต่างประเทศและแหล่งการจ้างงานที่สำคัญของประเทศ แต่อย่างไรก็ตามการท่องเที่ยวในบางช่วงหรือปีก็ตกอยู่ในช่วงที่หดตัว เนื่องจากเกิดเหตุการณ์วิกฤตต่าง ๆ ได้แก่ ภัยธรรมชาติ สถานการณ์ทางการเมือง วิกฤตเศรษฐกิจทั้งภายในประเทศและต่างประเทศ ซึ่งส่งผลกระทบต่อการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวต่างชาติซึ่งสามารถแบ่งเหตุการณ์ต่าง ๆ ได้ดังนี้

ปัญหาวิกฤตซัพไพรมีในประเทศสหรัฐอเมริกา ได้ส่งผลกระทบต่อตลาดต่างประเทศของประเทศไทย โดยเฉพาะช่วง 9 เดือนแรก ของปี 2552 ทำให้ภาวะการท่องเที่ยวของจังหวัดภูเก็ตปี 2552 ซะลดตัวเมื่อเทียบกับปีก่อน ในขณะที่การเกิดภัยพิบัติทางธรรมชาติได้แก่ เหตุการณ์แผ่นดินไหวและคลื่นยักษ์ มีผลกระทบต่อการท่องเที่ยว เนื่องจากพื้นที่ 6 จังหวัดในแถบทะเลอันดามันเป็นแหล่งท่องเที่ยวยอดนิยมของชาวต่างชาติ โดยเฉพาะจังหวัดภูเก็ต เมื่อเกิดเหตุการณ์พิบัติสึนามิเมื่อวันที่ 26 ธันวาคม พ.ศ. 2547 ได้ส่งผลกระทบต่อธุรกิจด้านการท่องเที่ยว ทำให้จำนวนนักท่องเที่ยวใน พ.ศ. 2548 ลดลงเหลือจำนวน 2,510,276 คน ลดลงถึงร้อยละ 47.63 [1] และเหตุการณ์ความไม่เสถียรภาพทางการเมือง ได้แก่ การก่อรัฐประหาร การชุมนุมประท้วง นับตั้งแต่ต้นปี 2557 จำนวนนักท่องเที่ยวต่างชาติกลับหดตัวอย่างต่อเนื่องอันเป็นผลมาจากเหตุการณ์ความไม่สงบทางการเมืองที่ลากยาวมาตั้งแต่ปลายปี 2556 โดยมีการชุมนุมและปิดการจราจรในกรุงเทพฯ การประกาศ พระราชกำหนดฉุกเฉินการประกาศกฏอัยการศึกและการรัฐประหารในเดือนพฤษภาคมส่งผลให้ภาคการท่องเที่ยวได้รับผลกระทบทางลบและรุนแรง เนื่องจากนักท่องเที่ยวต่างชาติไม่เข้าใจและไม่เชื่อมั่นในสถานการณ์ทางการเมืองของประเทศไทย โดยเฉพาะนักท่องเที่ยวจีนที่ขยายตัวสูงในประเทศอื่น ๆ แต่กลับหดตัวในประเทศไทย

ดังนั้น จากเหตุผลที่กล่าวมาข้างต้น จึงศึกษาผลกระทบจากเหตุการณ์วิกฤตต่อนักท่องเที่ยวต่างชาติในจังหวัดภูเก็ต ในประเด็นผลกระทบจากเหตุการณ์วิกฤตต่อนักท่องเที่ยวต่างชาติ และปัจจัยส่วนบุคคลที่มีความสัมพันธ์ต่อผลกระทบจากเหตุการณ์วิกฤตต่อนักท่องเที่ยวต่างชาติ เพื่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา ธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว และหน่วยงานอื่น ๆ ใช้เป็นแนวทางในการวางแผนการตลาด ตลอดจนการกำหนดและพัฒนากลยุทธ์ในการดึงดูดนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติให้เข้ามาท่องเที่ยวในประเทศไทยอย่างมีประสิทธิภาพ

วัตถุประสงค์

1. ศึกษาผลกระทบจากเหตุการณ์วิกฤตต่อนักท่องเที่ยวต่างชาติในจังหวัดภูเก็ต
2. ศึกษาปัจจัยส่วนบุคคลที่มีความสัมพันธ์ต่อผลกระทบจากเหตุการณ์วิกฤตต่อนักท่องเที่ยวต่างชาติในจังหวัดภูเก็ต

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ความต้องการของนักท่องเที่ยวที่จะเดินทางไปซื้อสินค้าและบริการ หรือบริโภคผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวในสถานที่ท่องเที่ยว หรือจุดหมายปลายทางของการท่องเที่ยวของตน โดยนักท่องเที่ยวจะต้องมีความต้องการ มีอำนาจซื้อ และมีความเต็มใจที่จะจ่ายค่าสินค้าและบริการที่กำหนดในเวลานั้น ปริมาณสินค้าและบริการทางการท่องเที่ยวที่เพิ่มขึ้นหรือลดลงย่อมหมายถึงการเพิ่มขึ้นหรือลดลงของอุปสงค์การท่องเที่ยว ซึ่งตามกฎแห่งอุปสงค์การท่องเที่ยวได้กำหนดความสัมพันธ์ระหว่างปริมาณบริการการท่องเที่ยวกับอัตราค่าบริการไว้ว่า “ปริมาณนักท่องเที่ยวที่ใช้บริการการท่องเที่ยวย่อมผกผันกับอัตราค่าบริการการท่องเที่ยว” หมายความว่า ถ้าอัตราค่าบริการของการท่องเที่ยวลดลง ปริมาณของนักท่องเที่ยวที่ใช้บริการการท่องเที่ยวจะเพิ่มขึ้น แต่ถ้าอัตราค่าบริการของการท่องเที่ยวเพิ่มขึ้น ปริมาณของนักท่องเที่ยวที่ใช้บริการการท่องเที่ยวจะลดลง

ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวทั้งในด้านปริมาณและคุณภาพมีหลายประการ ตลอดจนมีผลต่อจำนวนนักท่องเที่ยวระหว่างประเทศ ปริมาณการขยายตัวของธุรกิจย่อยในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว และพฤติกรรมการซื้อผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยว จะเป็นทั้งปัจจัยที่ไม่สามารถควบคุมได้หรือควบคุมได้ยาก ซึ่งผู้ประกอบการสามารถคาดการณ์ได้ว่าจะเกิดอะไรขึ้นกับตลาดท่องเที่ยวบ้าง และสามารถเตรียมกิจกรรมทางการตลาดเพื่อแก้ไขสถานการณ์ที่อาจเปลี่ยนแปลงไป ปัจจัยที่สำคัญมีดังนี้ [2]

1) ปัจจัยทางเศรษฐกิจ (Economic Factors) สภาพเศรษฐกิจของท้องถิ่นและประเทศมีผลกระทบต่อการซื้อผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวมาก เป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้ระดับอุปสงค์แตกต่างกัน ประเทศที่มีเศรษฐกิจดี

2) ปัจจัยทางประชากรศาสตร์ (Demographic Factors) ลักษณะของประชากร ได้แก่ ขนาดและองค์ประกอบของครอบครัว อายุ เพศ การศึกษา ประสบการณ์ ระดับรายได้ อาชีพ เชื้อชาติ สัญชาติ ซึ่งโดยรวมแล้วจะมีผลต่อรูปแบบของอุปสงค์และปริมาณการซื้อผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยว

3) ปัจจัยทางภูมิศาสตร์ (Geographic Factors) ลักษณะภูมิศาสตร์ของประเทศผู้ซื้อมีผลกระทบทำให้เส้นอุปสงค์ของนักท่องเที่ยวแต่ละชาติแตกต่างกัน และเป็นสิ่งที่กำหนดประเภทของจุดหมายปลายทางที่นักท่องเที่ยวที่ซื้อต้องการไป

4) ปัจจัยทางการเมืองและกฎหมาย (Political and Regulatory Factors) การเปลี่ยนแปลงทางการเมืองและระเบียบกฎหมายต่าง ๆ ของประเทศอาจทำให้การตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวเปลี่ยนแปลงหรือทำให้อุปสงค์การท่องเที่ยวแตกต่างกันเนื่อง จากมีความรู้สึกปลอดภัยหรือไม่ปลอดภัยในการจะเดินทางไปยังแหล่งท่องเที่ยวที่นั่น ๆ เช่น การเกิดภาวะสงคราม การเปลี่ยนแปลงการปกครอง ถ้านักท่องเที่ยวรู้สึกหวั่นเกรงเรื่องความปลอดภัยอุปสงค์การท่องเที่ยวจะลดลง มีผลกระทบต่อธุรกิจการท่องเที่ยว

สำหรับปัจจัยภายในและภายนอกที่ส่งผลกระทบต่ออุปสงค์การท่องเที่ยว

1. ปัจจัยภายใน ได้แก่

1.1 ทรัพยากรการท่องเที่ยว (Tourism Resources) เป็นสิ่งดึงดูดใจให้ผู้คนเดินทางมาเยือนท้องถิ่นนั้น ๆ มีทั้งสิ่งที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติ สิ่งที่มนุษย์สร้างขึ้น และงานประเพณีต่าง ๆ

1.2 ความปลอดภัย (Security) โดยนักท่องเที่ยวจะคำนึงถึงความปลอดภัยต่อชีวิตและทรัพย์สินเป็นประการสำคัญ มาตรการรักษาความปลอดภัยจึงต้องมีประสิทธิภาพ

1.3 โครงสร้างพื้นฐาน (Infrastructures) โดยปกติแล้วรัฐจะเป็นผู้ลงทุน เช่น ถนน สนามบิน สถานีรถไฟ ไฟฟ้า ระบบการสื่อสาร ฯลฯ

1.4 สิ่งอำนวยความสะดวก (Facilities) เช่น การคมนาคม พืชการเข้า-ออกเมือง ฯลฯ

1.5 สินค้าของที่ระลึก (Souvenirs) ต้องมีการควบคุมคุณภาพ กำหนดราคา การส่งเสริมการใช้วัสดุพื้นบ้าน การออกแบบสินค้าให้มีเอกลักษณ์ รวมทั้งการบรรจุหีบห่อที่สวยงาม

1.6 การโฆษณาและประชาสัมพันธ์ (Advertising and Public Relation) เป็นปัจจัยสำคัญต่อการขยายตัวของอุตสาหกรรมท่องเที่ยว ทำให้แหล่งท่องเที่ยวเป็นที่รู้จักและสนใจของนักท่องเที่ยว

1.7 ภาพลักษณ์ (Image) เป็นตัวกำหนดกลุ่มนักท่องเที่ยว เช่น หากประเทศใดมีภาพลักษณ์ว่า เป็นดินแดนแห่งความฝันของผู้ชาย นักท่องเที่ยวที่สนใจก็จะเป็นกลุ่มชายรักสนุก

2. ปัจจัยภายนอก ได้แก่

2.1 สภาวะเศรษฐกิจและการเมืองของโลก การฟื้นตัวทางเศรษฐกิจและสภาพความมั่นคงทางการเมือง จะเป็นตัวกระตุ้นกระแสการเดินทางให้ขยายตัวอย่างกว้างขวาง

2.2 ความนิยมในการท่องเที่ยว ในช่วงหลายปีที่ผ่านมา มีองค์ประกอบหลายประการที่ช่วยให้รายได้ของครอบครัวสูงขึ้น ในขณะที่ค่าใช้จ่ายในการท่องเที่ยวลดต่ำลงทำให้ผู้ที่รักการเดินทางท่องเที่ยวสามารถจัดการรายได้เพื่อการท่องเที่ยวได้ดีขึ้น

2.3 การขยายเส้นทางคมนาคม การคมนาคมขนส่งที่มีประสิทธิภาพ ส่งผลให้การเดินทางท่องเที่ยวเป็นไปด้วยความสะดวก รวดเร็ว ปลอดภัย และประหยัด

2.4 การแลกเปลี่ยนนโยบายทางการเมือง ซึ่งเป็นผลให้เกิดการแข่งขัน ทั้งด้านการตลาดและการวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยว

แนวคิดเกี่ยวกับการวิเคราะห์ผลกระทบ นักวิชาการได้ให้ความหมายต่าง ๆ เกี่ยวกับผลกระทบดังนี้ ประสิทธิ์ ตั้งยิ่ง [3] ได้ให้แนวคิดเกี่ยวกับการวิเคราะห์ผลกระทบไว้ว่าคำว่า “ผลกระทบ” (Impact) ที่กล่าวถึงนั้น โดยทั่วไปจะหมายถึงผลของการดำเนินกิจกรรมของมนุษย์ที่มีต่อการเปลี่ยนแปลงในสิ่งแวดล้อม โดยผลกระทบดังกล่าวอาจจำแนกออกตามประเภทขนาดและระยะเวลาได้ ดังนี้ ประเภทของผลกระทบ ได้แก่ การสูญเสียทางเศรษฐกิจ เช่น การสูญเสียงาน ที่ดินทำกิน มูลค่าบ้านและทรัพย์สินลดลง ความสูญเสียบริการทางสังคมและความสูญเสียเกี่ยวกับวิถีดำเนินชีวิต ขนาดของผลกระทบจะมีตั้งแต่ระดับที่น้อยถึงมาก และระยะเวลาของผลกระทบก็มีทั้งระยะสั้นและระยะยาว สามารถแบ่งผลกระทบเป็นประเภทต่าง ๆ ดังนี้

1. การแบ่งผลกระทบตามแง่มุมเนื้อหา อาจแบ่งออกได้เป็นผลกระทบทางด้านเศรษฐกิจด้านสังคม ด้านการเมืองด้านการบริหาร ด้านสิ่งแวดล้อมและกายภาพ เช่น ผลกระทบจากการดำเนินนโยบายสร้างเขื่อนทำให้คนเป็นโรคพยาธิซึ่งไม่เคยเป็นมาก่อนมากขึ้น

2. การแบ่งผลกระทบตามแง่มุมของความเป็นจริงที่เกิดขึ้น (Reality) อาจแบ่งได้เป็น 2 ประเภท คือ ผลกระทบในเชิงภาวะวิสัย (Objective Impact) ซึ่งได้แก่ ผลกระทบที่เกิดขึ้นโดยที่ไม่ขึ้นอยู่กับความรู้สึกนึกคิดของคน เช่น การดำเนินนโยบายคุมกำเนิด และอีกประการหนึ่ง คือ ผลกระทบเชิงอัตวิสัย (Subjective Impact) ได้แก่ ผลกระทบที่เกิดขึ้นในความรู้สึกนึกคิดของคน เช่น การดำเนินนโยบายส่งเสริมการท่องเที่ยวที่ก่อให้เกิดการขยายตัวของโสเภณีทำให้คนไทยเป็นอันมากรู้สึกอับอายต่างชาติ

3. การแบ่งตามแง่มุมของคุณค่าของผลกระทบ อาจแบ่งออกได้เป็นผลกระทบโดยตรง (Direction Impact) ผลกระทบทางอ้อม (Indirect Impact)

4. การแบ่งตามแง่มุมของคุณค่าของผลกระทบ อาจแบ่งออกได้เป็นผลกระทบในเชิงบวก (Positive Impact) หมายถึง ผลกระทบที่เป็นสิ่งที่พึงปรารถนาและผลกระทบในเชิงลบ (Negative Impact) ได้แก่ ผลกระทบที่ไม่พึงปรารถนา

5. การแบ่งผลกระทบตามช่วงเวลา (Time) ที่เกิดขึ้นจะสามารถแบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ ผลกระทบในระยะสั้น (Short Run Impact) ส่วนอีกประเภทหนึ่ง ได้แก่ ผลกระทบที่เกิดขึ้นในอนาคต (Future Run Impact) หรือผลกระทบในระยะยาว (Long Run Impact)

6. การแบ่งผลกระทบตามขอบเขตที่เกิดขึ้น (Scope) สามารถแบ่งออกได้เป็นผลกระทบที่มีผลในวงกว้างและผลกระทบที่มีผลในวงแคบ

สำหรับงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว ได้แก่ ทศพล ปานรัตน์ [4] ศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติที่มาท่องเที่ยวในจังหวัดภูเก็ต ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยทางรายได้มีผลต่อนักท่องเที่ยวชาวออสเตรเลีย และสวีเดนมาท่องเที่ยวในจังหวัดภูเก็ตมากขึ้นส่วนชาติอื่น ๆ ไม่มีความสัมพันธ์กับรายได้ ยกเว้น ชาวเยอรมนีที่การมาท่องเที่ยวในจังหวัดมีความสัมพันธ์ผกผันกับรายได้ และจากการศึกษาปัจจัยด้านอัตราแลกเปลี่ยนพบว่า ถ้าอัตราแลกเปลี่ยนลดลงมีผลต่อนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ ชาวสวีเดนและเกาหลีใต้มาท่องเที่ยวในจังหวัดภูเก็ตมากขึ้น ส่วนนักท่องเที่ยวจากชาติอื่น ๆ ไม่มีความสัมพันธ์กับอัตราแลกเปลี่ยน ส่วน กมลชนก จำปาทอง [5] ศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อจำนวนนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติในจังหวัดเชียงใหม่ ระหว่างปี 2546 – 2550 ผลการศึกษาพบว่า ตัวแปรที่มีนัยสำคัญทางสถิติอยู่เพียง 2 ตัวแปร คือเหตุการณ์ทางการเมือง ซึ่งมีทิศทางความสัมพันธ์เป็นลบ หมายความว่า ถ้ามีเหตุการณ์ความวุ่นวายทางการเมืองจำนวนนักท่องเที่ยวจะลดลง ในทางกลับกันถ้าเหตุการณ์ทางการเมืองสงบจำนวนนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติจะเพิ่มขึ้น ส่วนปัจจัยทางการท่องเที่ยวมีทิศทางความสัมพันธ์เป็นบวก หมายความว่า ถ้าเป็นฤดูกาลท่องเที่ยว จะมีจำนวนนักท่องเที่ยวมากขึ้น และจำนวนนักท่องเที่ยวจะลดลงเมื่อไม่ใช่ฤดูกาลท่องเที่ยว ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Huang and Min [6] ที่ศึกษาผลกระทบของเหตุการณ์วิกฤตที่มีต่ออุปสงค์การท่องเที่ยวเหตุการณ์วิกฤต ซึ่งพบว่า เหตุการณ์วิกฤตมีผลทำให้จำนวนนักท่องเที่ยวต่างชาติลดลงอย่างมีนัยสำคัญ และมีผลกระทบต่ออุตสาหกรรมต่อเนื่อง รวมทั้งการจ้างงานภายในประเทศ โดยขนาดและระยะเวลาของผลกระทบขึ้นอยู่กับประเภทของเหตุการณ์ สถานที่หรือพื้นที่ที่เกิด ขนาดความรุนแรง ระยะเวลาในการเกิด และตลาดนักท่องเที่ยว โดยทั่วไปเหตุการณ์ที่ไม่ใช่ภัยพิบัติทางธรรมชาติหรือที่เกิดจากมนุษย์ เช่น ความไม่สงบภายในประเทศ การแพร่ระบาดของโรค การก่อการร้าย เป็นต้น จะรุนแรงหรือสร้างความเสียหายน้อยกว่าภัยพิบัติทางธรรมชาติ เช่น สึนามิ แผ่นดินไหว เป็นต้น เนื่องจากภัยพิบัติทางธรรมชาติส่วนใหญ่ทำลายหรือสร้างความเสียหายกับอุปทานและห่วงโซ่อุปทานของแหล่งท่องเที่ยว เช่น สิ่งดึงดูดใจ สถานที่พักแรม/โรงแรม สาธารณูปโภค เป็นต้น ในขณะที่เหตุการณ์ที่ไม่ใช่ภัยพิบัติทางธรรมชาติมีผลต่อความรู้สึกปลอดภัยของนักท่องเที่ยว ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญที่นักท่องเที่ยวใช้ประกอบการตัดสินใจเลือกแหล่งท่องเที่ยว ดังนั้น เหตุการณ์วิกฤตจึงมีอิทธิพลต่ออุปสงค์การท่องเที่ยวอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ขณะที่ นันทกัณ งามเมือง [7] ได้ให้ข้อสรุปจากการศึกษาพฤติกรรมและปัจจัยพิเศษที่มีผลต่อการท่องเที่ยวในประเทศไทยของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติที่เดินทางมาประเทศไทยช่วงเดือนมกราคม 2545- ธันวาคม 2551 ว่า นักท่องเที่ยวที่เดินทางมาประเทศไทยมีจำนวนเพิ่มมากขึ้นทุกปีโดยมีจุดมุ่งหมายหลักคือการท่องเที่ยว รองลงมา คือ การเดินทางมาในเรื่องธุรกิจ ซึ่งปัจจัยลบที่เกิดขึ้นในประเทศไทย โดยเฉพาะปัญหาการเมืองการปิดสนามบิน การเกิดสึนามิส่งผลกระทบต่อนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวในประเทศไทยมีจำนวนลดลง เนื่องจากนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ที่มาท่องเที่ยวในประเทศไทย เป็นกลุ่มที่มีความอ่อนไหวต่อสถานการณ์ต่าง ๆ ได้ง่ายโดยเฉพาะสถานการณ์ด้านลบ แต่ทั้งนี้ มีงานมหกรรมพืชสวนโลกฯ และกิจกรรมส่งเสริมการท่องเที่ยวอื่น ๆ ก็สามารถดึงดูดให้นักท่องเที่ยวเดินทางมาท่องเที่ยวได้เพิ่มขึ้นมาก นอกจากนี้ อัครพงศ์ อันทอง และมิ่งสรรพ ขาวสะอาด [1] ศึกษาเรื่องผลกระทบจากเหตุการณ์วิกฤตที่มีต่ออุปสงค์ของนักท่องเที่ยวต่างชาติของไทย ผลการศึกษาพบว่า เหตุการณ์วิกฤตทั้ง 9 เหตุการณ์ระหว่างพ.ศ. 2544-2552 มีอิทธิพลทำให้จำนวนนักท่องเที่ยวต่างชาติของไทยลดลงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และเหตุการณ์วิกฤตแต่ละเหตุการณ์มีผลกระทบต่อตลาดนักท่องเที่ยวต่างชาติแตกต่างกัน ขึ้นอยู่กับช่วงเวลาของการเกิดประเภท

ของวิกฤตและตลาดนักท่องเที่ยว โดยการแพร่ระบาดของโรคสร้างความเสียหายให้กับอุปสงค์ของนักท่องเที่ยวต่างชาติของไทยมากที่สุด แต่มีแนวโน้มความเสียหายลดลงหากเกิดเหตุการณ์ในลักษณะเดียวกันในอนาคตแตกต่างจากเหตุการณ์ความวุ่นวายภายในประเทศที่มีผลกระทบค่อนข้างน้อยในครั้งแรก แต่มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นเมื่อเกิดเหตุการณ์นั้นซ้ำอีก เนื่องจากเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น เป็นการเพิ่มระดับของความเสียหายในการท่องเที่ยว ส่วนภัยพิบัติทางธรรมชาติอย่างสึนามิ มีผลกระทบต่ออุปสงค์การท่องเที่ยวในลำดับรองลงมา และมีเปอร์เซ็นต์ความสูญเสียต่อเดือนค่อนข้างน้อยเมื่อเทียบกับเหตุการณ์วิกฤตอื่น ๆ รวมทั้งมีการฟื้นตัวกลับของอุปสงค์ค่อนข้างรวดเร็วกว่าเหตุการณ์วิกฤตอื่น โดยเหตุการณ์นี้ส่งผลกระทบรุนแรงในเดือนแรก และปรับตัวลดลงอย่างรวดเร็วในเดือนต่อมา สำหรับเหตุการณ์ 9/11 เป็นเหตุการณ์ที่มีขนาดและระยะเวลาของผลกระทบค่อนข้างน้อย เพราะไทยไม่ใช่ประเทศที่เสี่ยงต่อการก่อการร้ายข้ามชาติ

ระเบียบวิธีการศึกษา

การศึกษาวิจัยมีวิธีการศึกษา ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ประชากรของการวิจัยครั้งนี้ คือ นักท่องเที่ยวต่างชาติที่เดินทางมาเที่ยวในจังหวัดภูเก็ต กลุ่มตัวอย่างสามารถคำนวณจากสูตร Yamane ณ ความคาดเคลื่อน 0.05 ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 400 ตัวอย่าง ในสถานที่ท่องเที่ยว 5 แห่ง ได้แก่ ป่าตอง กะตะ/กะรน แหลมพรหมเทพ หาดกมลา และวัดฉลอง

2. การเก็บและรวบรวมข้อมูล เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามผลกระทบจากเหตุการณ์วิกฤตต่อนักท่องเที่ยวต่างชาติ จะแบ่งเป็น 3 ส่วน ได้แก่ ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป ส่วนที่ 2 การประมาณค่าผลกระทบจากเหตุการณ์วิกฤตต่อนักท่องเที่ยวต่างชาติ และ ส่วนที่ 3 ข้อเสนอแนะ โดยเก็บรวบรวมข้อมูลจากนักท่องเที่ยวต่างชาติในสถานที่ท่องเที่ยวทั้ง 5 แห่ง รวมจำนวน 400 ชุด

3. การวิเคราะห์ข้อมูล เครื่องมือที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ร้อยละ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าเฉลี่ยตามเกณฑ์ Likert และ สมการถดถอยโลจิสติกแบบอันดับ (Ordinal Logistic Regression: OLR)

ผลกระทบจากเหตุการณ์วิกฤตต่อนักท่องเที่ยวต่างชาติในด้าน ๆ ได้แก่ ด้านเศรษฐกิจ ด้านภัยพิบัติธรรมชาติ และด้านการเมืองและความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน มีระดับผลกระทบ ดังนี้ 5 4 3 2 และ 1 จาก มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด หลังจากนั้น นำระดับคะแนนเฉลี่ยมาจัดเกณฑ์ 3 ระดับดังนี้

ระดับคะแนนเฉลี่ยตั้งแต่ 3.67-5.00 แปลความว่า ผลกระทบต่อการท่องเที่ยวระดับมาก

ระดับคะแนนเฉลี่ยตั้งแต่ 2.34-3.66 แปลความว่า ผลกระทบต่อการท่องเที่ยวระดับปานกลาง

ระดับคะแนนเฉลี่ยตั้งแต่ 1.00-2.33 แปลความว่า ผลกระทบต่อการท่องเที่ยวระดับน้อย

การวิเคราะห์สมการถดถอยโลจิสติกแบบอันดับ (Ordinal Logistic Regression: OLR)

$$\text{Logit1} = \ln \frac{\text{pr}(Y) \leq 1}{\text{pr}(Y) > 1} = \alpha_1 + \beta_1 \text{SEX} + \beta_2 \text{AGE} + \beta_3 \text{EDU}_1 + \beta_4 \text{EDU}_2 + \beta_5 \text{EDU}_3 + \beta_6 \text{EDU}_4 +$$

$$\beta_7 \text{EDU}_5 + \beta_8 \text{INC} + \beta_9 \text{OCC}_1 + \beta_{10} \text{OCC}_2 + \beta_{11} \text{OCC}_3 + \beta_{12} \text{OCC}_4 + \beta_{13} \text{OCC}_5 + \beta_{14} \text{STA}_1 + \beta_{15} \text{STA}_2 + \beta_{16} \text{ADD}_1 + \beta_{17} \text{ADD}_2 + \beta_{18} \text{ADD}_3 + \beta_{19} \text{ADD}_4$$

โดยที่ Y คือ ผลกระทบจากเหตุการณ์วิกฤตต่อนักท่องเที่ยวต่างชาติ

Y = 3 หมายถึง ผลกระทบต่อการท่องเที่ยวระดับมาก

Y = 2 หมายถึง ผลกระทบต่อการท่องเที่ยวระดับปานกลาง

Y = 1 หมายถึง ผลกระทบต่อการท่องเที่ยวระดับน้อย

SEX : เพศ (Reference เพศหญิง)

AGE : อายุ

EDU : ระดับการศึกษา

EDU = 1: ต่ำกว่ามัธยม

EDU = 2: มัธยมศึกษาตอนต้นหรือต่ำกว่า

EDU = 3: มัธยมศึกษาตอนปลายหรือเทียบเท่า

EDU = 4: อนุปริญญา

EDU = 5: ปริญญาตรี (Reference สูงกว่าปริญญาตรี)

INC : รายได้

OCC : อาชีพ

OCC = 1: นักเรียน นิสิต นักศึกษา

OCC = 2: ข้าราชการ/รัฐวิสาหกิจ

OCC = 3: พนักงานบริษัทเอกชน

OCC = 4: ประกอบธุรกิจส่วนตัว/ค้าขาย

OCC = 5: รับจ้างทั่วไป (Reference อาชีพอื่น ๆ)

STA : สถานภาพ

STA = 1: โสด

STA = 2: สมรส (Reference หม้าย/ หย่าร้าง / แยกกันอยู่)

ADD : กลุ่มประเทศ

ADD = 1: อาศัยอยู่ในทวีปแอฟริกา

ADD = 2: อาศัยอยู่ในทวีปเอเชีย

ADD = 3: อาศัยอยู่ในทวีปอเมริกา

ADD = 4: อาศัยอยู่ในทวีปยุโรป (Reference กลุ่มประเทศอื่น ๆ)

ผลการศึกษา

การวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปจากกลุ่มตัวอย่างของนักท่องเที่ยวต่างชาติจำนวน 400 คน โดยจำแนกตามลักษณะทั่วไปพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นนักท่องเที่ยวเพศชายมากกว่าเพศหญิง นั่นคือ เพศชาย ร้อยละ 51.5 เพศหญิง ร้อยละ 48.5 ส่วนใหญ่มีอายุ 26-36 ปี ร้อยละ 31.5 รองลงมา คือ อายุ 47 ปีขึ้นไป ร้อยละ 26.3 ส่วนใหญ่มีสถานภาพสมรส ร้อยละ 66.5 รองลงมา คือ โสด ร้อยละ 22.3 และหม้าย/หย่าร้าง/แยกกันอยู่ ร้อยละ 11.3 ด้านระดับการศึกษา ส่วนใหญ่การศึกษาระดับปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 45.3 รองลงมา ร้อยละ 24.3 เป็นระดับอนุปริญญา มีรายได้ส่วนใหญ่อยู่ต่ำกว่า 10,000 ดอลลาร์สหรัฐต่อเดือน คิดเป็นร้อยละ 91.5 และส่วนใหญ่มีอาชีพธุรกิจส่วนตัว/ค้าขาย ร้อยละ 29.0 รองลงมา เป็นพนักงานบริษัทเอกชน ร้อยละ 24.3 โดยส่วนใหญ่เป็นนักท่องเที่ยวต่างชาติที่มาจากทวีปยุโรป คิดเป็นร้อยละ 50.0 รองลงมาคือ ทวีปเอเชีย ร้อยละ 21.8

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของผลกระทบจากเหตุการณ์วิกฤตต่อนักท่องเที่ยวต่างชาติ

ประเด็น	ค่าเฉลี่ย	S.D	ความหมาย
ผลกระทบด้านเศรษฐกิจ	3.63	0.590	ปานกลาง
1. วิกฤตการเงิน Hamburger Crisis ในสหรัฐอเมริกา	3.05	0.970	ปานกลาง
2. เหตุการณ์อัตราการว่างงานสูงสุดในยุโรปในเดือนมกราคมถึงมีนาคม 2012	2.57	0.994	ปานกลาง
3. การล้มละลายของเลห์แมนบราเธอร์ส สถาบันการเงินที่ยิ่งใหญ่ระดับโลก	2.47	1.003	ปานกลาง
4. ราคาน้ำมันที่เพิ่มสูงขึ้น	3.40	0.970	ปานกลาง
5. ราคาตั๋วเครื่องบิน (ค่าตัว) ที่เพิ่มสูงขึ้น	3.80	0.970	มาก
6. ราคาที่พัก ได้แก่ โรงแรม รีสอร์ท ที่เพิ่มสูงขึ้น	4.12	0.885	มาก
7. มาตรการเก็บภาษีหรือค่าธรรมเนียมสำหรับนักท่องเที่ยวสูงขึ้น	4.21	0.890	มาก
8. อัตราแลกเปลี่ยนระหว่างประเทศ ได้แก่ การการแข็งค่าขึ้นของเงินบาท	4.28	0.821	มาก
9. ค่าครองชีพต่อวัน	4.37	0.787	มาก
10. ราคาอาหารที่เพิ่มสูงขึ้น	4.00	0.886	มาก
11. การขนส่งที่เพิ่มสูงขึ้น	3.70	0.921	มาก

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของผลกระทบจากเหตุการณ์วิกฤตต่อนักท่องเที่ยวต่างชาติ (ต่อ)

ประเด็น	$\bar{x}$	S.D	ความหมาย
ผลกระทบด้านภัยพิบัติธรรมชาติ	3.50	0.680	ปานกลาง
1. การเกิดเหตุการณ์น้ำท่วมในสถานที่ท่องเที่ยวซึ่งมีผลทำให้เส้นทาง การคมนาคมไม่สะดวก	3.93	0.970	มาก
2. การเกิดเหตุการณ์แผ่นดินไหวในสถานที่ท่องเที่ยวก่อให้เกิดอันตราย	3.32	1.090	ปานกลาง
3. การเกิดพายุธรรมชาติในสถานที่ท่องเที่ยว	3.11	1.064	ปานกลาง
4. การเกิดสึนามิในสถานที่ท่องเที่ยวส่งผลทำให้เกิดความเสียหายทั้งชีวิต และทรัพย์สินนักท่องเที่ยว	4.46	0.781	มาก
5. การเกิดไฟฟ้าในพื้นที่ท่องเที่ยวหรือบริเวณใกล้เคียง	3.14	0.964	ปานกลาง
6. การเกิดดินโคลนถล่มในพื้นที่ท่องเที่ยวหรือบริเวณใกล้เคียงทำให้อาจได้รับ อันตราย	3.10	0.949	ปานกลาง
ผลกระทบด้านการเมืองและความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน	4.57	0.450	มาก
1. เหตุการณ์ความรุนแรงจากการชุมนุมทางการเมือง			
2. การปฏิบัติและรัฐประหารในประเทศส่งผลให้เกิดการหลีกเลี่ยงพื้นที่ที่มี การเกิดเหตุการณ์	4.71	0.664	มาก
	4.56	0.606	มาก
3. เหตุการณ์การก่อจลาจลและสงครามกลางเมือง	4.54	0.678	มาก
4. การเกิดปัญหาอาชญากรรมโจรผู้ร้ายในสถานที่ท่องเที่ยว	4.54	0.682	มาก
5. เกิดการก่อการร้ายในสถานที่ท่องเที่ยว	4.52	0.625	มาก
6. เหตุการณ์การปิดสนามบินกรณี การปิดสนามบินสุวรรณภูมิและดอนเมือง	4.54	0.648	มาก
7. การฉ้อโกงต้มตุ๋นในสถานที่ท่องเที่ยว	4.59	0.635	มาก
รวม	3.90	0.573	มาก

การศึกษาข้อมูลระดับผลกระทบจากเหตุการณ์วิกฤตต่อนักท่องเที่ยวต่างชาติ จากตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานพบว่า มีตัวแปรผลกระทบจากเหตุการณ์วิกฤตต่อนักท่องเที่ยวต่างชาติทั้งหมด 24 ตัวแปร โดยตัวแปรที่มีผลกระทบในระดับมาก มี 16 ตัวแปร ซึ่งมีค่าเฉลี่ยระหว่าง 3.67-5.00 ระดับปานกลางมี 8 ตัวแปร ซึ่งมีค่าเฉลี่ยระหว่าง 2.34-3.66 และไม่มีตัวแปรที่มีผลกระทบอยู่ในระดับน้อย โดยเหตุการณ์ความรุนแรงจากการชุมนุมทางการเมือง มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ 4.71 ขณะที่การล่มสลายของเลห์แมนบราเธอร์ส สถาบันการเงินที่ยิ่งใหญ่ระดับโลก มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ 2.47 เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านเศรษฐกิจ และด้านภัยพิบัติธรรมชาติ มีระดับผลกระทบอยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.63 และ 3.50 ตามลำดับ ขณะที่ด้านการเมืองและความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน มีระดับผลกระทบอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.57 โดยผลกระทบจากเหตุการณ์วิกฤตต่อนักท่องเที่ยวต่างชาติโดยรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.90

การศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อผลกระทบจากเหตุการณ์วิกฤตต่อนักท่องเที่ยวต่างชาติ โดยแบ่งเป็น ด้านเศรษฐกิจ ด้านภัยพิบัติธรรมชาติ และด้านการเมืองและความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ผู้วิจัยใช้สถิติ ordered logistic regression model ในการทดสอบสมมติฐานเนื่องจากผลกระทบมี 3 ระดับ เมื่อวิเคราะห์ด้วย Ordinal Logistic Regression (OLR) จะได้แบบจำลองด้านละ 2 แบบจำลอง ในการประมาณค่าแบบจำลองโดยวิธีการแบบจำลองถดถอยแบบอันดับขั้นจำเป็นต้องมีการทดสอบเงื่อนไขการขนานและความเหมาะสมของแบบจำลองโดยดูจากการเปลี่ยนแปลงของค่า -2Log Likelihood (-2LL) ผลการศึกษาพบว่า แบบจำลองทั้ง 3 ด้านมีค่าสถิติผ่านในเงื่อนไขการขนาน และความเหมาะสม สามารถแสดงได้ดังนี้

ด้านเศรษฐกิจ

แบบจำลองที่ 1

$$\text{Logit1} = \ln \frac{\text{pr}(ECO) \leq 1}{\text{pr}(ECO) > 1} = -4.162^{***} - 0.286 \text{ SEX} - 0.009 \text{ AGE} - 1.501 \text{ EDU}_1^{**} - 0.730 \text{ EDU}_2 \\ - 1.316 \text{ EDU}_3^{**} - 1.875 \text{ EDU}_4^{***} - 0.889 \text{ EDU}_5^{**} - 1.051 \text{ INC} - 0.273 \text{ OCC}_1 + 0.688 \text{ OCC}_2 \\ + 0.730 \text{ OCC}_3 + 0.725 \text{ OCC}_4 + 1.128 \text{ OCC}_5 + 0.279 \text{ OCC}_6 + 0.465 \text{ OCC}_7 + 1.381 \text{ STA}_1^{***} \\ + 1.178 \text{ STA}_2^{***} - 0.735 \text{ ADD}_1 + 0.469 \text{ ADD}_2 + 0.156 \text{ ADD}_3 + 2.659 \text{ ADD}_4^{***}$$

แบบจำลองที่ 2

$$\text{Logit1} = \ln \frac{\text{pr}(\text{ECO}) \leq 1}{\text{pr}(\text{ECO}) > 1} = -0.272 - 0.286 \text{ SEX} - 0.009 \text{ AGE} - 1.501 \text{ EDU}_1^{**} - 0.730 \text{ EDU}_2 \\ - 1.316 \text{ EDU}_3^{**} - 1.875 \text{ EDU}_4^{***} - 0.889 \text{ EDU}_5^{**} - 1.051 \text{ INC} - 0.273 \text{ OCC}_1 + 0.688 \text{ OCC}_2 \\ + 0.730 \text{ OCC}_3 + 0.725 \text{ OCC}_4 + 1.128 \text{ OCC}_5 + 0.279 \text{ OCC}_6 + 0.465 \text{ OCC}_7 + 1.381 \text{ STA}_1^{***} \\ + 1.178 \text{ STA}_2^{***} - 0.735 \text{ ADD}_1 + 0.469 \text{ ADD}_2 + 0.156 \text{ ADD}_3 + 2.659 \text{ ADD}_4^{***}$$

ด้านภัยพิบัติธรรมชาติ

แบบจำลองที่ 1

$$\text{Logit1} = \ln \frac{\text{pr}(\text{DIS}) \leq 1}{\text{pr}(\text{DIS}) > 1} = -3.413^{***} - 0.183 \text{ SEX} - 0.017 \text{ AGE} + 1.956 \text{ EDU}_1 - 0.233 \text{ EDU}_2 \\ - 0.693 \text{ EDU}_3 - 1.508 \text{ EDU}_4 - 0.563 \text{ EDU}_5 + 1.974 \text{ INC} - 0.088 \text{ OCC}_1 - 0.385 \text{ OCC}_2 - 0.213 \text{ OCC}_3 \\ - 0.873 \text{ OCC}_4^{***} - 0.263 \text{ OCC}_5 - 1.293 \text{ OCC}_6 - 1.241 \text{ OCC}_7 - 0.292 \text{ STA}_1 + 0.129 \text{ STA}_2 - 0.459 \text{ ADD}_1 \\ + 1.180 \text{ ADD}_2^{**} + 0.062 \text{ ADD}_3 - 0.338 \text{ ADD}_4$$

แบบจำลองที่ 2

$$\text{Logit1} = \ln \frac{\text{pr}(\text{DIS}) \leq 1}{\text{pr}(\text{DIS}) > 1} = -0.032 - 0.183 \text{ SEX} - 0.017 \text{ AGE} + 1.956 \text{ EDU}_1 - 0.233 \text{ EDU}_2 \\ - 0.693 \text{ EDU}_3 - 1.508 \text{ EDU}_4 - 0.563 \text{ EDU}_5 + 1.974 \text{ INC} - 0.088 \text{ OCC}_1 - 0.385 \text{ OCC}_2 - 0.213 \text{ OCC}_3 \\ - 0.873 \text{ OCC}_4^{***} - 0.263 \text{ OCC}_5 - 1.293 \text{ OCC}_6 - 1.241 \text{ OCC}_7 - 0.292 \text{ STA}_1 + 0.129 \text{ STA}_2 - 0.459 \text{ ADD}_1 \\ + 1.180 \text{ ADD}_2^{**} + 0.062 \text{ ADD}_3 - 0.338 \text{ ADD}_4$$

ด้านการเมืองและความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน

แบบจำลองที่ 1

$$\text{Logit1} = \ln \frac{\text{pr}(\text{POL}) \leq 1}{\text{pr}(\text{POL}) > 1} = -24.701 + 0.021 \text{ SEX} - 0.045 \text{ AGE} + 17.032 \text{ EDU}_1 - 1.485 \text{ EDU}_2 \\ - 2.435 \text{ EDU}_3 - 2.262 \text{ EDU}_4 - 1.088 \text{ EDU}_5 + 1.001 \text{ INC} + 1.486 \text{ OCC}_1 + 2.155 \text{ OCC}_2 + 1.627 \text{ OCC}_3 \\ + 2.358 \text{ OCC}_4^{**} + 0.847 \text{ OCC}_5 + 19.895 \text{ OCC}_6 - 1.241 \text{ OCC}_7 - 18.042 \text{ STA}_1^{***} - 17.390 \text{ STA}_2 \\ + 16.590 \text{ ADD}_1 + 16.933 \text{ ADD}_2 + 0.431 \text{ ADD}_3 + 0.729 \text{ ADD}_4^{**}$$

แบบจำลองที่ 2

$$\text{Logit1} = \ln \frac{\text{pr}(\text{POL}) \leq 1}{\text{pr}(\text{POL}) > 1} = -21.683^{***} + 0.021 \text{ SEX} - 0.045 \text{ AGE} + 17.032 \text{ EDU}_1 - 1.485 \text{ EDU}_2 \\ - 2.435 \text{ EDU}_3 - 2.262 \text{ EDU}_4 - 1.088 \text{ EDU}_5 + 1.001 \text{ INC} + 1.486 \text{ OCC}_1 + 2.155 \text{ OCC}_2 + 1.627 \text{ OCC}_3 \\ + 2.358 \text{ OCC}_4^{**} + 0.847 \text{ OCC}_5 + 19.895 \text{ OCC}_6 - 1.241 \text{ OCC}_7 - 18.042 \text{ STA}_1^{***} - 17.390 \text{ STA}_2 \\ + 16.590 \text{ ADD}_1 + 16.933 \text{ ADD}_2 + 0.431 \text{ ADD}_3 + 0.729 \text{ ADD}_4^{**}$$

ด้านเศรษฐกิจ ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อผลกระทบจากเหตุการณ์วิกฤตต่อนักท่องเที่ยวต่างชาติ ได้แก่ ระดับการศึกษาต่ำกว่ามัธยม มัธยมศึกษาตอนปลายหรือเทียบเท่า อนุปริญญา ปริญญาตรี สถานภาพโสด สถานภาพสมรส กลุ่มประเทศในทวีปยุโรป

ด้านภัยพิบัติธรรมชาติ ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อผลกระทบจากเหตุการณ์วิกฤตต่อนักท่องเที่ยวต่างชาติ ได้แก่ อาชีพประกอบธุรกิจส่วนตัว/ค้าขาย และกลุ่มประเทศในทวีปเอเชีย

ด้านการเมืองและความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อผลกระทบจากเหตุการณ์วิกฤตต่อนักท่องเที่ยวต่างชาติ ได้แก่ อาชีพประกอบธุรกิจส่วนตัว/ค้าขาย สถานภาพโสด และกลุ่มประเทศในทวีปยุโรป

สรุปและการอภิปรายผล

ผลกระทบจากเหตุการณ์วิกฤตต่อนักท่องเที่ยวต่างชาติในด้าน ๆ ผลการวิจัยพบว่า ด้านการเมืองและความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินมีระดับผลกระทบมากที่สุด รองลงมา คือ ด้านเศรษฐกิจและด้าน ภัยพิบัติธรรมชาติ เนื่องจากหากประเทศมีเหตุการณ์ความไม่สงบทางการเมืองจะทำให้บรรยากาศการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวไม่ค่อยสะดวกสบาย และมีความปลอดภัยที่เพียงพอ ในบางครั้งหากสถานการณ์รุนแรงอาจมีการปิดประเทศ ปิดพรมแดนห้ามการเดินทางติดต่อกับประเทศอื่น ๆ

ทำให้นักท่องเที่ยวรู้สึกถึงความไม่ปลอดภัย ไม่เชื่อมั่นในการมาท่องเที่ยว ดังนั้น จึงมีการยกเลิกการมาท่องเที่ยวจำนวนมาก ซึ่งเหตุการณ์ความวุ่นวายภายในประเทศไทยนั้นมีความรุนแรงเพิ่มขึ้น สะท้อนให้เห็นว่า ความวุ่นวายที่เกิดขึ้นต่อเนื่องตลอด 4-5 ปีที่ผ่านมา ทำให้นักท่องเที่ยวต่างชาติบางกลุ่มเริ่มรู้สึกถึงความไม่ปลอดภัยในการเดินทางมาท่องเที่ยวในประเทศไทย หรือกล่าวได้ว่าการท่องเที่ยวไทยเริ่มมีความเสี่ยงมากขึ้นจากเหตุการณ์ความวุ่นวายภายในประเทศ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของอัครพงศ์ อันทอง และมิ่งสรรพ ขาวสอาด [1] กล่าวว่าจากเหตุการณ์ความวุ่นวายภายในประเทศที่มีผลกระทบค่อนข้างน้อยในครั้งแรก แต่มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นเมื่อเกิดเหตุการณ์นั้นซ้ำอีก เนื่องจากเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น เป็นการเพิ่มระดับของความเสี่ยงในการท่องเที่ยวโดยเหตุการณ์มีอิทธิพลทำให้นักท่องเที่ยวต่างชาติของไทยลดลงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ส่วนด้านเศรษฐกิจและด้านภัยพิบัติทางธรรมชาติ ผลกระทบจากเหตุการณ์วิกฤตต่อนักท่องเที่ยวต่างชาติ อยู่ในระดับปานกลาง เนื่องจากด้านเศรษฐกิจจะเป็นวัฏจักรเศรษฐกิจซึ่งต้องมีเศรษฐกิจซบเซาและรุ่งเรืองในช่วงเวลาต่าง ๆ กัน อย่างไรก็ตาม นักท่องเที่ยวต่างชาติที่มาเที่ยวในประเทศไทยส่วนใหญ่มาจากประเทศที่มีเศรษฐกิจแข็งแกร่ง และมีพื้นฐานเศรษฐกิจที่ดีกว่าประเทศไทยมากนัก นอกจากนี้ นักท่องเที่ยวต่างชาติให้ความคิดเห็นว่าการท่องเที่ยวในประเทศไทยให้ความคุ้มค่าของการใช้จ่ายที่สูงกว่าประเทศอื่นในจำนวนเงินที่เท่ากัน ส่วนด้านภัยพิบัติทางธรรมชาติอย่างเช่น การเกิดสึนามิเนื่องจากภัยพิบัติทางธรรมชาติจะสร้างความเสียหายกับอุปทานและห่วงโซ่อุปทานของแหล่งท่องเที่ยว เช่น สิ่งดึงดูดใจ สถานที่พักผ่อน/โรงแรม สาธารณูปโภค เป็นต้น แต่มีโอกาสเกิดขึ้นน้อยกว่าปัจจัยทางด้านการเมือง

สำหรับปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา รายได้ อาชีพ สถานภาพสมรส และกลุ่มประเทศ มีความสัมพันธ์ต่อผลกระทบจากเหตุการณ์วิกฤตต่อนักท่องเที่ยวต่างชาติ ได้แก่ ด้านเศรษฐกิจ ด้านภัยพิบัติธรรมชาติ และด้านการเมืองและความปลอดภัยในทรัพย์สิน สามารถอธิบายผลได้ดังนี้

ผลกระทบด้านเศรษฐกิจ จากการวิจัยพบว่า ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อระดับผลกระทบในด้านเศรษฐกิจ นั้นคือนักท่องเที่ยวต่างชาติที่มีระดับการศึกษา ต่ำกว่ามัธยม มัธยมศึกษาตอนปลายหรือเทียบเท่า อนุปริญญา/ปวส. และปริญญาตรี มีระดับผลกระทบด้านลบต่อการท่องเที่ยวมากกว่านักท่องเที่ยวต่างชาติที่มีการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรี เนื่องจากระดับการศึกษาที่สูงปริญญาตรีมีความรู้ และมีข้อมูลเกี่ยวกับเหตุการณ์ด้านเศรษฐกิจมากกว่าหรือมีการรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับสถานการณ์เศรษฐกิจโลกจึงส่งผลกระทบต่อการเดินทางมาท่องเที่ยวมากกว่าระดับการศึกษาที่ต่ำกว่า นักท่องเที่ยวต่างชาติที่มีสถานภาพโสดและสมรส มีระดับผลกระทบต่อการท่องเที่ยวที่น้อยกว่านักท่องเที่ยวต่างชาติที่มีสถานภาพหม้าย/หย่าร้าง/แยกกันอยู่ เนื่องจากภาวะรับผิดชอบด้านเศรษฐกิจของนักท่องเที่ยวที่โสดและสมรสมีภาระที่น้อยกว่าเมื่อเทียบกับผู้ที่มีสถานภาพหม้าย/หย่าร้าง/แยกกันอยู่ ดังนั้น หากมีวิกฤตการณ์ด้านเศรษฐกิจย่อมจะส่งผลกระทบต่อผู้ที่มีสถานภาพหม้าย/หย่าร้าง/แยกกันอยู่มากกว่าในเกือบทุกด้านรวมทั้งด้านการท่องเที่ยวด้วย และนักท่องเที่ยวต่างชาติที่มาจากกลุ่มประเทศยุโรป มีระดับผลกระทบต่อการท่องเที่ยวที่น้อยกว่านักท่องเที่ยวต่างชาติที่มาจากกลุ่มประเทศอื่น ๆ เนื่องจากประเทศในยุโรปส่วนใหญ่มีเศรษฐกิจแข็งแกร่ง และมีพื้นฐานเศรษฐกิจที่ดีกว่าประเทศไทยมากนัก นอกจากนี้ นักท่องเที่ยวต่างชาติให้ความคิดเห็นว่าการท่องเที่ยวในประเทศไทยให้ความคุ้มค่าของการใช้จ่ายที่สูงกว่าประเทศอื่นในจำนวนเงินที่เท่ากัน ซึ่งสอดคล้องกับรายงานภาวะเศรษฐกิจ ของสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ [8] นั้น คือ จากวิกฤติการเงินและวิกฤติภาวะถดถอยในสหรัฐอเมริกาซึ่งลามไปทั่วโลก เริ่มมีผลกระทบต่อเศรษฐกิจประเทศไทยเพิ่มขึ้นตามลำดับ เพราะเศรษฐกิจของประเทศไทยพึ่งพาการส่งออกและการส่งเข้ากับสหรัฐฯและประเทศอื่นที่เชื่อมโยงกับเศรษฐกิจของสหรัฐฯเป็นสัดส่วนที่สูงมาก นอกจากผลกระทบด้านการส่งออกและการนำเข้าแล้ว ภาคการท่องเที่ยวได้รับผลกระทบจากวิกฤติการเงินและวิกฤติภาวะถดถอยในสหรัฐฯ ทำให้นักท่องเที่ยวจากทวีปยุโรปซึ่งเป็นกลุ่มทวีปที่หารายได้สำคัญในภาคการท่องเที่ยวเดินทางมาท่องเที่ยวลดลง

ผลกระทบด้านภัยพิบัติทางธรรมชาติ ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อผลกระทบจากเหตุการณ์วิกฤตต่อนักท่องเที่ยวต่างชาติ ในด้านภัยพิบัติทางธรรมชาติพบว่า นักท่องเที่ยวต่างชาติที่ประกอบอาชีพธุรกิจส่วนตัว/ค้าขายมีระดับผลกระทบด้านลบต่อการท่องเที่ยวมากกว่านักท่องเที่ยวที่ประกอบอาชีพอื่น ๆ เนื่องจากผู้ประกอบการธุรกิจส่วนตัว/ค้าขายจะมีธุรกิจของตนเองที่ต้องดูแลและต้องมีการวางแผนควบคุมธุรกิจของตน ดังนั้น หากเกิดภัยพิบัติธรรมชาติขึ้นไม่ว่าจะอยู่ส่วนไหนย่อมต้องเฝ้าติดตามเพราะอาจส่งผลกระทบต่อธุรกิจของตนเองไม่ว่าทางตรงก็ทางอ้อม และ นักท่องเที่ยวต่างชาติที่มาจากกลุ่มประเทศโอเชียเนีย ได้แก่ ประเทศออสเตรเลีย นิวซีแลนด์ เป็นต้น มีระดับผลกระทบต่อการท่องเที่ยวที่น้อยกว่านักท่องเที่ยวต่างชาติที่มาจากกลุ่มประเทศอื่น ๆ เนื่องจากประเทศเหล่านี้เป็นหมู่เกาะทั้งขนาดเล็กและใหญ่ ซึ่งจะประสบภัยธรรมชาติมากกว่าประเทศที่อยู่ในภาคพื้นทวีป ดังนั้นจึงอาจมองวิกฤตการณ์ด้านภัยพิบัติทางธรรมชาติไม่รุนแรงเมื่อเปรียบเทียบกับประเทศอื่น

ผลกระทบด้านการเมืองและความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อผลกระทบจากเหตุการณ์วิกฤตต่อนักท่องเที่ยวต่างชาติ ในด้านการเมืองและความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน นั้นคือ นักท่องเที่ยวต่างชาติที่ประกอบ

อาชีพธุรกิจส่วนตัว คำขาย มีระดับผลกระทบต่อการท่องเที่ยวที่น้อยกว่านักท่องเที่ยวที่ประกอบอาชีพอื่น ๆ เนื่องจากนักท่องเที่ยวที่ประกอบอาชีพธุรกิจส่วนตัว คำขาย จะมีระยะเวลาในการพักผ่อนน้อยกว่านักท่องเที่ยวที่ประกอบอาชีพอื่น ๆ เพราะในการท่องเที่ยวแต่ละครั้งจะขึ้นอยู่กับธุรกิจหรือกิจการของตนที่อาจจะมียุทธศาสตร์จำกัด เมื่อเปรียบเทียบกับนักท่องเที่ยวที่มีอาชีพอื่น มีการพักผ่อนจำนวนมาก ดังนั้น ผลกระทบด้านการเมืองและความปลอดภัยในทรัพย์สินจึงน้อยกว่าอาชีพอื่น ๆ นักท่องเที่ยวต่างชาติที่มีสถานภาพโสดมีระดับผลกระทบต่อการท่องเที่ยวมากกว่านักท่องเที่ยวที่มีสถานภาพหย่าร้าง เนื่องจากผู้ที่เป็นหม้าย/หย่าร้าง/แยกกันอยู่จะมีประสบการณ์ในชีวิตที่สูง ดังนั้น จึงสามารถปรับตัวเมื่อเกิดวิกฤตการณ์การเมืองและความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินได้ดีกว่าผู้ที่มีสถานภาพโสด และนักท่องเที่ยวต่างชาติที่มาจากกลุ่มประเทศยุโรป มีระดับผลกระทบต่อการท่องเที่ยวที่น้อยกว่านักท่องเที่ยวต่างชาติที่มาจากกลุ่มประเทศอื่น ๆ เนื่องจากประเทศในยุโรปส่วนใหญ่มีประวัติศาสตร์ด้านการเมืองการปกครองที่ยาวนานมีการเปลี่ยนแปลงและการสูญเสียอย่างมาก และเป็นแหล่งการศึกษาด้านการเมืองที่สำคัญของโลกดังนั้นจึงมีความรู้และเข้าใจในสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงด้านการเมืองของประเทศ นอกจากนี้ การที่มีวิทยากรที่ก้าวหน้าทำให้มีเครื่องมือที่ช่วยในการแก้ไขสถานการณ์การเมืองและความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินได้ดีกว่านักท่องเที่ยวที่มาจากกลุ่มประเทศอื่น ๆ

ข้อเสนอแนะ

1. จากผลการวิจัยพบว่า ผลกระทบต่อการท่องเที่ยวมากที่สุด คือ ผลกระทบจากด้านการเมืองและความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ดังนั้น ผู้ประกอบธุรกิจเกี่ยวกับการท่องเที่ยว ได้แก่ ธุรกิจโรงแรม ธุรกิจนำเที่ยว ต้องเร่งสร้างความเชื่อมั่นแก่นักท่องเที่ยว ด้วยการชี้แจงสถานการณ์ต่าง ๆ และการปรับกลยุทธ์ทางธุรกิจของผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยวของไทยให้มีความพร้อมรับมือเมื่อเกิดเหตุการณ์ ในขณะที่หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องควรสร้างภาพลักษณ์เกี่ยวกับการเมืองโดยเฉพาะเหตุการณ์ความวุ่นวายทางการเมือง เพื่อไม่ให้กระทบต่อการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวต่างชาติ เช่น ควรมีการประเมินสถานการณ์การชุมนุม และควบคุมการชุมนุมให้อยู่บริเวณขอบเขตที่กำหนด ห้ามชุมนุมบนเส้นทางการจราจร หรือสถานที่สำคัญต่อการเดินทางของนักท่องเที่ยว ตลอดจนการควบคุมสถานการณ์ความวุ่นวายทางการเมืองให้อยู่ในกรอบไม่ใช้ความรุนแรง เพื่อสร้างภาพลักษณ์และความมั่นใจเกี่ยวกับเรื่องความปลอดภัยให้กับนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ
2. จากผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อผลกระทบจากเหตุการณ์วิกฤตต่อนักท่องเที่ยวต่างชาติ ส่วนใหญ่เป็นเรื่องของระดับการศึกษา และกลุ่มประเทศ ดังนั้น การให้ข้อมูลที่ถูกต้องมีความน่าเชื่อถือเกี่ยวกับเหตุการณ์ต่าง ๆ ในประเทศไทยที่จะกระทบกับการท่องเที่ยวเป็นสิ่งที่จะต้องกระทำอย่างรวดเร็วและทันต่อเหตุการณ์ และควรเป็นข้อมูลข่าวสารที่เผยแพร่ไปทั่วโลกให้เข้าใจถึงสถานการณ์ต่าง ๆ นอกจากนั้น กลุ่มประเทศที่มาท่องเที่ยวไทยส่วนใหญ่เป็นทวีปยุโรป ซึ่งมีการใช้ภาษาราชการในการติดต่อสื่อสารหลายภาษา ทั้งภาษาอังกฤษและภาษาอื่น ๆ ที่สำคัญ ได้แก่ สเปน ฝรั่งเศส เยอรมัน และรัสเซีย ดังนั้น ในการเผยแพร่ข้อมูลเพื่อการท่องเที่ยวโดยเฉพาะเมื่อเกิดวิกฤตการณ์ต่าง ๆ ผ่านสื่อต่าง ๆ เช่น สื่อสิ่งพิมพ์ สื่อวิทยุกระจายเสียง สื่อสังคมออนไลน์ต่าง ๆ เป็นต้น ก็ควรให้ความสำคัญกับภาษาอื่น ๆ ที่สำคัญด้วย

เอกสารอ้างอิง

- [1] อัครพงศ์ อันทอง และมิ่งสรรพ ขาวสอาด. (2553). ผลกระทบจากเหตุการณ์วิกฤตที่มีต่ออุปสงค์ของนักท่องเที่ยวต่างชาติของไทย. สถาบันศึกษานโยบายสาธารณะ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- [2] ฉลองศรี พิมลสมพงศ์. (2548). การพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน. กรุงเทพฯ: เพรส แอนด์ ดีไซน์
- [3] ประสิทธิ์ ตงยั้งศิริ. (2542). การวางแผนและการวิเคราะห์โครงการ. กรุงเทพฯ: ซีเอ็ดดูเคชั่น.
- [4] ทศพล ปานรัตน์. (2551). ปัจจัยที่มีผลต่อนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติที่มาท่องเที่ยวในจังหวัดภูเก็ต.
- [5] กมลชนก จาปาทอง. (2553). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อจำนวนนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติในจังหวัดเชียงใหม่ระหว่างปี 2546-2550. คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- [6] Huang, J-H. and Min, J.C.H. 2002. "Earthquake devastation and recovery in tourism: the Taiwan case", *Tourism Management*. 23(2), 145-154.
- [7] นันทศักดิ์ งามเมือง. (2552). พฤติกรรมและปัจจัยพิเศษที่มีผลต่อการท่องเที่ยวในประเทศไทยของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติที่เดินทางมาประเทศไทยช่วงเดือนมกราคม 2545- ธันวาคม 2551.
- [8] สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2558). ผลกระทบจากความตึงเครียดทางการเมืองต่อระบบเศรษฐกิจไทย. สืบค้นเมื่อ 23 เมษายน 2558.